

ÅRSMELDING 2021

INNHOOLD

DIREKTØREN HAR ORDET	2
HØYDEPUNKTER 2021	3
ÅRSMELDING FRA VEST-AGDER-MUSEET	4
FORNYING.....	4
Covid-19, nye formidlingskanaler og digitalisering	4
Nytt museumsbygg og magasiner	4
Bedre publikums- og verkstedsfasiliteter.....	5
Aktiv samfunnsrolle.....	5
Økt samarbeid innenfor det sammenslåtte fylket	5
FAGLIGE PRIORITERINGER.....	6
Militærhistorie.....	6
Industrihistorie	6
Maritim historie med vekt på plastbåthistorie	7
Bygningsvern og byggeskikk.....	7
Besøksstedenes historie	8
BESØKSTALL.....	9
FORMIDLING OG LOKALE AKTIVITETER	10
Pedagogisk virksomhet.....	11
Nye utstillinger	13
Digital formidling og kommunikasjon	14
Arrangementer 2021	16
MARKEDSARBEID.....	21
FORVALTNING	23
Samlingsforvaltning og digitalisering	23
Bygningsvern og vedlikehold ved avdelingene	25
FORSKNING.....	28
NETTVERKSARBEID	29
STØTTE OG TJENESTER TIL EKSTERNE AKTØRER OG MUSEER	31

DIREKTØREN HAR ORDET

Gode resultater i krevende tider

Alle hadde håpet at 2021 skulle bli et «normalt år», men også i 2021 har Covid-19 påvirket hverdagen i stor grad: Utenlandske turister har uteblitt, det er krevende å få varer på tvers av landegrensene – og istandsetting av lok 2 ved Setesdalsbanen har igjen blitt utsatt fordi folk ikke kan reise til eller fra England. Fokus har vært på å gjennomføre mest mulig av planlagte arrangementer og tilbud. Dyktige ansatte har funnet kreative løsninger, slik at smittevern hensyn kunne ivaretas og publikum få gode tilbud innenfor trygge rammer. Til tross for dette har vi også i året som gikk måttet redusere, utsette eller avlyse en del planlagte arrangementer.

2021 har likevel vært et år med mange positive og betydelige fremskritt. På overordnet nivå vil stortingsmeldingen om museum gi en viktig retning for museene fremover. Mange tema som er viktige for Vest-Agder-museet tas opp: Samfunnsrollearbeidet, inkludering, bevaring av samlinger og bygningsmasse, ivaretagelse av teknisk-industrielle anlegg og museumsbanene. Museumsbanene er også prioritert i «Hurdalsplattformen».

Det har over tid vært arbeidet med nytt magasin for sikker oppbevaring av museets mange gjenstander – og i 2021 kom finansieringen på plass. Takket være økte tilskudd fra Kulturdepartementet, Agder fylkeskommune og Kristiansand kommune vil museet rundt juletider 2022 kunne starte innflyttingen i nytt magasin. Det er en både spennende og krevende operasjon som står foran oss, men når jobben er gjort, vil samlingene være tilgjengelige på DigitaltMuseum og samfunnet vil få en helt annen tilgang for forskning og formidling.

I 2021 hadde Vest-Agder-museet gleden av å åpne lokalhistoriske utstillinger i både Flekkefjord og Mandal. I Mandal var utstillingen også museets «gave» til byjubileet – og den første utstillingen Vest-Agder-museet har bygd med *bærekraft* og *gjenbruk* som grunnprinsipp. Her er monterer laget av kasserte dørglass og utstillingsveggene av 600 plater tidligere brukt som emballasje. I Flekkefjord var *involving* et bærende prinsipp i formidlingen. Lokalbefolkningen har aktivt bidratt til utstillingen, og den kan fornyes av publikum gjennom digitale flater.

Før sommeren åpnet nytt publikumsbygg ved Kristiansand kanonmuseum. Bygget inneholder kafé, museumsbutikk, klasserom/seminarrom, kontorer og toaletter. Bygget gir muligheter for nye publikumstilbud. Den universelle tilretteleggingen vil også åpne museet for nye grupper av besøkende.

Arbeidet med nytt museumsbygg på Odderøya har også kommet mange viktige steg fremover. I den nye stortingsmeldingen om museum er VAMs nye museumsbygg listet som ett av de prioriterte investeringsprosjektene. Etter sommeren bevilget Cultiva midler til prosjektet, og like før jul gjorde bystyret i Kristiansand det samme. Nå gjenstår først og fremst statens tredjedel av finansieringen før vi kan sette spaden i jorda.

Sommeren 2021 la dampskipet Hestmanden og Norsk krigsseilermuseum ut på en forsinket frigjøringsmarkering. Med stor innsats fra det frivillige miljøet i Kristiansand, langs kysten ellers og i godt samarbeid med fleksible ansatte realiserte Hestmanden sin første seilas for egen maskin og med egne sertifikater siden 1964, en reise som gikk fra Kristiansand til Troms, til Larvik og tilbake. Totalt var 13 000 besøkende om bord!

HØYDEPUNKTER 2021

- D/S Hestmanden – Norsk krigsseilermuseum besøkte 13 byer fra Tromsø i nord til Larvik i sør på sitt forsinkede jubileumstokt. Over 14 000 mennesker har vært om bord i løpet av året.
- To nye lokalhistoriske basisutstillinger produsert i 2021: «Mandal – der elv møter hav» åpnet 20. juni på Mandal museum og «Fortellinger fra Flekkefjord» på Flekkefjord museum 11. desember.
- På Kristiansand kanonmuseum åpnet det nye besøkssenteret for publikum på Kanondagen 27. juni.
- Lista museum fylte 100 år i 2021, og jubileet ble markert med en stor kunstutstilling på Nordberg fort med verk av kunstnere med tilknytning til Lista.
- «Identity on the Line», det store internasjonale samarbeidsprosjektet ledet av Vest-Agder-museet har hatt et intenst produksjonsår og høstet anerkjennelse fra Creative Europe.
- Setesdalsbanen feiret 125-årsjubileum med arrangementer, utstillinger og samarbeid med Setesdalsmuseet.
- Nærmere 6700 besøkende så koronautstillingen «#Innestengt» på Torvet i Kristiansand våren 2021. Film- og utstillingssamarbeid mellom Odderøya museumshavn og Barnefilmfestivalen.
- D/S Hestmanden deltok i juli som kulisse i innspillingen av storfilmen «Krigsseileren» på Laksevåg i Bergen.
- I Tingvatn fornminnepark kan publikum nå benytte trespråklig digital guide på mobiltelefon.
- Ny attraksjon på Kristiansand museum: Lekeplass med historisk bondegård med låve og gårdsdyr utskåret i tre.
- Digitalt kjellervindu på Gimle Gård formidler stedets historie til besøkende i parken og botanisk hage.
- På Sjølingstad Uldvarefabrik har kjelen fra 1909 blitt montert i kjelehuset.
- Appen «Museumsmysteriet» for barn, utarbeidet i samarbeid med Useeum i Danmark, ble en suksess på Kanonmuseet.
- Planene for det nye museumsbygget på Odderøya ble promotert gjennom film produsert av Broomstick.
- Gimle Gård markerte Vilhelm Krag's 150-årsjubileum med foredrag i Malerisalen.
- Nyetablert verksted på Tingvatn fornminnepark sikrer formidling av håndbårne håndverkstradisjoner til publikum.
- Skeibrokutstillingen på Lista museum ble gjenåpnet i nye lokaler.
- Julemarked ble arrangert på Kristiansand museum i nydelig kaldt vintervær, 1500 gjester.

ÅRSMELDING FRA VEST-AGDER-MUSEET

FORNYING

Vest-Agder-museet er i kontinuerlig utvikling og endring innenfor alle deler av virksomheten. Arbeidet med samlingsforvaltning blir mer strømlinjeformet og digitalisert, det er økt fokus på forskning og kunnskapsutvikling og publikum involveres stadig mer i museets publikumstilbud. Covid-19 har også i 2021 satt sitt preg på museets virksomhet, men til tross for dette har arbeid pågått med nye fasiliteter for publikum og ansatte, i tillegg til at for eksempel Hestmanden har gjennomført sin første seilas for egen maskin og med egne sertifikater. Nye prosjekter og de lokalhistoriske utstillingene i Flekkefjord og Mandal bidrar til at Vest-Agder-museet opprettholder og aktualiserer sin relevans både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Covid-19, nye formidlingskanaler og digitalisering

Covid-19 har påvirket kulturlivet i Norge også i 2021. Museet har fortsatt å tenkt nytt når det gjelder kontakt med publikum og det har vært stort fokus på smittevern. Utgangspunktet har imidlertid hele tiden vært at mest mulig av aktivitet og arrangementer skulle gjennomføres. «Den store museumsdagen» og «Sjøen for alle» ble avlyst, mens f.eks. Familiedagen på Kristiansand museum og julemarkeder kunne gjennomføres med redusert antall deltakere. Avstandskrav har gitt redusert kapasitet på Setesdalsbanen, mens D/S Hestmandens seilas ble gjennomført innenfor strenge smittevernrutiner med 13 000 besøkende. Museets tradisjonelle påskearrangementer måtte avlyses – i stedet ble det solgt materialpakker og lagt ut instruksjonsvideoer, slik at publikum kunne lage sine egne «påskeaktiviteter» hjemme. Museet har vært opptatt av kvalitet i formidlingen, uavhengig av formidlingsform. Arbeidet med digital skilting og digitale rundløyper er videreført. Et digitalt utforskningsspill for de yngre er fullført på Kanonmuseet.

Museets internkommunikasjon er også vesentlig endret gjennom ustrakt bruk av videokonferanser og digitale møteplasser.

Nytt museumsbygg og magasiner

Vest-Agder-museet arbeider for å etablere nytt museumsbygg og magasin i Kristiansand. VAM har vært blant museene i landet med dårligst oppbevaringsforhold for sine gjenstander. Høsten 2021 bevilget Kulturdepartementet, Agder fylkeskommune og Kristiansand kommune midler til nytt magasin. Dette vil være innflytningsklart høsten 2022.

Museumsbygget på Odderøya vil primært være et formidlingsbygg. I tillegg til rom for utstillinger og undervisning, vil bygget inneholde verksted for utstillingsproduksjon og konservering. Utstillingene kan deles i tre kategorier: En permanent by- og regionhistorisk utstilling, en båthall til utstillinger om områdets maritime historie og plastbåtens historie, og til sist lokaler for vandreutstillinger/ temporære utstillinger. Bygget skal i tillegg være en møteplass mellom VAM som institusjon og det frivillige miljøet i regionen. Museet har i 2021 arbeidet videre med formidlingsinnhold og finansiering.

Bedre publikums- og verkstedsfasiliteter

Vest-Agder-museet arbeider med utfordringer knyttet til publikumsfasilitetene ved flere av sine museer:

- Nytt publikumsmottak ved Kristiansand kanonmuseum ble ferdigstilt i 2021.
- Mulighetsstudiet for utvikling av Andorsengården i Mandal ble levert før jul i 2020. På grunn av Covid-19 er presentasjon for politikerne utsatt. Ny rullestolrampe har bedre adkomsten noe.
- Behov for bedre verkstedsfasiliteter ved Setesdalsbanen er meldt inn til Jernbanedirektoratet.
- Publikumsbygget ved Kristiansand museum er utdatert. Det vil bli startet opp arbeid med å utrede nytt bygg tilpasset fremtidig drift.

Aktiv samfunnsrolle

2021 har vært et aktivt år for det internasjonale samarbeidsprosjektet «Identity on the Line» (I-ON), som Vest-Agder-museet leder. Prosjektet er støttet av EU-programmet Creative Europe, og VAM jobber tett sammen med fem andre museer og ett universitet i Sverige, Danmark, Polen, Litauen, Slovenia og Kroatia.

Museumsansatte fra alle deltagende institusjoner har totalt intervjuet 164 mennesker som ble berørt av syv ulike migrasjonsprosesser i Europa samt deres etterkommere. I 2021 ble de første tre av totalt åtte utstillinger åpnet og fellesutstillingen som skal vandre gjennom 10 til 12 europeiske land ble sendt til trykkeriet. Videre har det blitt jobbet med produksjonen av flere filmer og en felles publikasjon. Et felles møte med alle partnere har funnet sted i Kroatia og Slovenia i september 2021.

Vest-Agder-museets delprosjekt i I-ON, dokumentasjons- og utstillingsprosjektet «Det snakker vi ikke om! Familiehemmeligheter etter krigen», har blitt ferdigstilt og en vandreutstilling samt tilhørende utstillingskatalog har blitt forberedt. For å kunne følge opp våre funn fra dette delprosjektet har vi søkt Kulturråd om forskningsmidler. I oktober 2021 kom beskjeden at søknaden har blitt innvilget, og Vest-Agder-museet leder det nye forskningsprosjektet «Hva skjer med det ufortalte? Hemmeligheters langtidskonsekvenser i et intergenerasjonelt perspektiv» fram til utgangen av 2023. Våre samarbeidspartnere er Gjenreisningsmuseet og UiT, Norges arktiske universitet.

Videre ble Vest-Agder-museets prosjekt «Sammen om fortellingen – lokalt og internasjonalt», som ble støttet av Kulturrådet gjennom samfunnsrolleprogrammet (2018-2021), avsluttet i 2021. Målet med prosjektet var å forankre samfunnsrollen internt i museet og å åpne opp for inkludering og involvering av eksterne, noe vi mener å ha nådd.

Vest-Agder-museet har også i 2021 fulgt opp inkluderingstiltaket med utdeling av årskort til familier med økonomiske utfordringer. Vi har også en ordning med gratis kort til flyktninger. I 2021 leverte vi ut 60 årskort og 100 flyktningekort.

Økt samarbeid innenfor det sammenslåtte fylket

Vest-Agder-museet og Aust-Agder-museum og arkiv har en lang tradisjon for tett og godt samarbeid. Styrene for de to museene, samt Arkivsenter Sør IKS (tidligere Interkommunalt arkiv Vest-Agder)

hadde i 2018 og 2019 flere felles møter. Ambisjonen var å videreføre dette med to årlige møter, men Covid-19 og smittevernrestriksjoner satte en stopper for dette.

Regionplan Agder 2030 har som mål å vurdere arkiv- og museumsstrukturen på Agder og om denne er hensiktsmessig organisert. Det ble i 2021 gjennomført et heldags felles eiermøte sammen med styrene fra de tre institusjonene. På møtet deltok også Kulturdepartementet, Kulturrådet, Arkivverket og Telemark og Vestfold fylkeskommune med innlegg, i tillegg til noen av kommunene og institusjonene.

Museene samarbeider for øvrig allerede om samlingsforvaltning (magasin), bygningsvern, forskning og formidling.

FAGLIGE PRIORITERINGER

Vest-Agder-museet har definert fem tematiske hovedområder i gjeldende strategiske plan:

Militærhistorie, industrihistorie, maritim historie, byggeskikk og besøksstedenes egenhistorie/lokalhistorie. Fokuset gjelder for alle arbeidsområder, dvs. forskning, forvaltning, formidling og fornying. Rollen som aktiv samfunnsaktør er den røde tråden og tilnærmingmåten i alt arbeid ved institusjonen og nevnes derfor ikke som tematisk hovedområde. Museets slagord er «Vi forteller din historie».

Militærhistorie

I januar 2021 kom boka «Batterie Vara 1941-1945» fra trykken. Publikasjonen dokumenterer anlegget og historien til kystfortet på Møvik. På grunn av koronasituasjonen ble presentasjon av boka avholdt i juni, i det nyåpnede publikumsbygget på Kanonmuseet. Det ble utarbeidet et formidlingsopplegg og montert relevant interiør i form av kartplater, uniformmontere og en animasjon for visning på skjerm, som viser fortet slik det framstod under krigen. Det har videre vært arbeidet med å åpne kanonbunker IV, som ny attraksjon på Kanonmuseet, samt unngå nedbygging av den historisk verdifulle bunker 620 i Kapelldalen.

På Odderøya har arbeidet med å åpne Haubitsanlegget for publikum fortsatt, i samarbeid med Odderøyas Venner. Dette er en tidkrevende prosess, fordi anlegget er både gammelt og stort.

Museet bruker i tillegg mye tid på rådgivning og formidling omkring militær historie og kulturminner, til både offentlige og private aktører.

Industrihistorie

Vest-Agder-museets arbeid med industrihistorie i 2021 har foregått på ulike plan og områder:

- Nettverksarbeid og prosjekter: Vest-Agder-museet har deltatt i nasjonalt nettverksarbeid: «Arbeiderkultur og arbeidslivshistorie» og «Teknologi- og industrihistorie». Museet er representert i arbeidsgruppe for et forskningsprosjekt om tilknytningsformer i arbeidslivet i et historisk

perspektiv (støttet av Kulturrådet). Vi deltar også i et treårig, kulturrådsstøttet prosjekt knyttet til minner.no, hvor industriminne er vårt bidrag inn.

- Arbeidet med Industrihistorisk senter er videreført og museet har hatt befarings- og sikring av gjenstander og dokumentasjon etter Saanums Sepefabrikk i Mandal.
- Formidling: VAMs skulle holdt flere foredrag for eksterne aktører der tema har vært ulike sider ved industrihistorien, disse er blitt avlyst pga. Covid-19.
- Samarbeid med Riksantikvaren (RA): Det teknisk og industrielle kulturminnet Sjølingstad Uldvarefabrik ble fredet etter kulturminneloven i 2019. VAM og Sjølingstad Uldvarefabrik var en av stifterne av foreningen «Norsk industriarv».

Maritim historie med vekt på plastbåthistorie

Vest-Agder-museet skulle etter planen delta på båtmessen «Sjøen for Alle» også i 2021, men dessverre ble denne avlyst også i år pga. Covid-19.

Et viktig arbeid som ble påbegynt i 2021 var å få inkludert plastbåter i verneplan for større fritidsbåter og verneplan for små åpne båter. Vest-Agder-museet jobber aktivt sammen med Forbundet Kysten, Norboat og Oslofjordmuseet for å få inkludert plastbåter i de nevnte verneplanene. Museet har i 2021 sikret seg en historisk plastbåt til egen samling. Dette er en Skibsplast Sportsmann 13 (1970). Båten er svært original og kan med relativt enkle grep bli et flott utstillingsobjekt i Odderøya museumshavn.

I Odderøya museumshavn har det sommeren 2021 vært en flytende utstilling av både tre- og plastbåter. Utstillingen besto av 19 historiske plastbåter og 20 historiske trebåter. Utstillingen var tilgjengelig i perioden 1. juni – 31. august. «Plastikk», den årlige regattaen for klassiske plastbåter som avholdes siste søndag i august, ble pga. Covid-19 også i 2021 gjennomført som et «Poker Run» med 16 båter til start.

I tillegg til å besvare daglige publikumshenvendelser, har museet jobbet aktivt med å sikre viktig arkivmateriale. Vest-Agder-museet har overtatt arkivet etter Skibsplast (ca. 90 hyllemeter) som skal ordnes og deponeres hos Aust-Agder museum og arkiv (AAMA). Til prosjektet har AAMA fått 350 000 kroner i arkivutviklingsmidler.

Bygningsvern og byggeskikk

Med utgangspunkt i sine 102 fredede eller verneverdige bygg er Vest-Agder-museet en kompetanseinstitusjon innen byggeskikk og bygningsvern. Innenfor gjeldende økonomiske rammer skal museets arbeid være knyttet til bygningsvern på egen bygningsmasse, kompetanseheving blant egne håndverkere og overføring av kunnskap internt i museet. I tillegg skal museet arbeide for eksterne kurs og kompetansespredning i håndverkmiljøet på Agder og rekruttering til restaureringshåndverkerfaget. Dette gjøres gjennom samarbeid med avdeling for kulturminnevern og kulturturisme (tidligere fylkeskonservatoren) i Agder fylkeskommune, videregående skole samt arrangementer som håndverkskaféer og kursvirksomhet. For tiden har istandsetting av museets egen bygningsmasse førsteprioritet.

Museet har i 2021 arbeidet aktivt med istandsetting av antikvariske bygg ved de fleste av museets avdelinger. Dette er dels gjort med egne ansatte og dels med innleide personer eller firma.

Koronapandemien la ellers en demper på den utadrettede virksomheten i 2021.

Besøksstedenes historie

Besøksstedene har et naturlig fokus på sin egen historie og/eller historien til sine lokalområder, noe som kommer til uttrykk i utstillinger, aktiviteter og prosjekter.

I forbindelse med at Mandal by var 175 år i 2021 åpnet museet ny lokalhistorisk utstilling i Andorsengården. Dette er for tiden arealmessig den største utstillingen i museet. Utstillingen har også et viktig bærekraftperspektiv gjennom gjenbruk av materialer, glass til monter osv.

I 2021 åpnet også ny lokalhistorisk utstilling i Flekkefjord. Denne forteller også historien om byens tilblivelse – og mange historier fra byen og regionen rundt. Utstillingen har i stor grad involvert lokalbefolkningen som har bidratt med gjenstander, foto og historier – men også i innlesing av historier til lyd og film.

I forbindelsen med Lista museum sitt 100 års jubileum avholdt museet utstillingen «Lista i kunsten», hvor kunstnere som enten hadde arbeidet på Lista eller med Listalandskapet som inspirasjon ble invitert til å stille ut. Billedkunstner Alfred Waagsvold var kurator.

Ved Tingvatn fornminnepark ble utstillingen knyttet til folkevandringstid rustet opp og et hittil ukjent intervju (lydfil) med en av finnerne av Snartegrava ble redigert og biledsatt.

I forbindelse med Setesdalsbanens 125-årsjubileum ble det laget flere mindre utstillinger, både om banens historie – og om det rullende materiellet ved banen. Sistnevnte, med utgangspunkt i lokomotiver og vogner i modell fungerte også som en vandreutstilling på høsten.

BESØKSTALL

Samlet besøk ved Vest-Agder-museet i 2021 var nærmere 90 000 gjester. Også i år har museet fått merke virkningene av koronapandemien, men lettelser i restriksjonene i sommersesongen og utover høsten har bidratt til en merkbar økning (ca. 50 %) i besøkstallet sammenliknet med 2020. Økningen skyldes i første rekke D/S Hestmanden – Norsk krigsseilermuseum, som i 2021 gjennomførte det utsatte jubileumstoktet, og for egen maskin besøkte 13 byer fra Tromsø i nord til Larvik i sør. Hestmanden, med sine 14 000 besøkende, sto alene for halvparten av økningen i Vest-Agder-museets besøkstall fra 2020 til 2021. Vi har også hatt et betydelig oppsving i besøk utenfor museets avdelinger, men her er beregningene av besøkstall noe mer usikre. Rundt 6700 mennesker så Odderøya museumshavns koronautstilling, *#innestengt*, på Torvet i Kristiansand i april/mai. Utstillingen var en del av et større samarbeid med Barnefilmfestivalen. Også modelltog-utstillingen på Vennesla bibliotek, flyfotoutstilling på Torvet og juletreutstilling i Rådhuskvartalet i Kristiansand var populære tilbud i 2021.

Besøkstall ved avdelingene

Totale publikumstall pr. avdeling	2017	2018	2019	2020	2021
Kristiansand museum	18 190	13 408	14 418	4189	6 253
Odderøya museumshavn	4 885	7 727	6 720	3 350	2 403 ¹
Kristiansand kanonmuseum	10 285	8 890	10 969	12 192	11 126
Gimle Gård	3 175	2 909	3 100	145 ²	1 583
Setesdalsbanen	28 599	21 821	20 155	7 057	7 387
Mandal museum (inkl. Vigeland Hus)	9 420	4 392	5 293	3 576	4 611
Sjølingstad Uldvarefabrik	8 910	7 743	8 603	6 704	5 383
Lista museum	16 775	15 673	18 375	12 872	13 353
Flekkefjord museum	8 741	8 879	9 798	5 401	6 076
D/S Hestmanden – Norsk krigsseilermuseum ³	5 748	12 979	1774	0	14 048
Tingvatn fornminnepark og besøkssenter	Ca. 3 000	2 895	3730	1 316	1 481
Totalt fysisk besøk ved VAMs avdelinger	117 728	107 316	102 935	56 802	73 704
Formidling utenfor VAMs besøksmål ⁴	7 553	14 950	16 440	2 639	15 600
Totalt	125 281	122 266	119 375	59 441	89 304

¹ Odderøya museumshavns koronautstilling i samarbeid med Barnefilmfestivalen, *#innestengt*, på Torvet i Kristiansand i april og mai ligger ikke inne i dette tallet. Totalt besøkte nærmere 6700 personer utstillingen.

² Gimle Gård holdt koronastengt i 2020 og var kun åpent for sterkt begrensede arrangementer med gjesteliste.

³ D/S Hestmanden seilte ikke i 2019, men lå til kai ved Bredalsholmen, og i 2020 holdt skipet koronastengt. I 2021 var Hestmanden på Norgestokt.

⁴ Denne raden er en samlepost for formidling utenfor VAMs avdelinger. Tallet for 2020 var preget av mange avlysninger grunnet koronapandemien, spesielt messa "Sjøen for alle" på Lillestrøm, som til sammen trakk 15 000 besøkende i 2019. I 2021 utgjør utendørsutstillingene på Torvet, *#innestengt* og flyfoto, størstedelen av de besøkende på «andre arenaer». En utstilling av modelltog/Setesdalsbanen i Vennesla bibliotek, ble også vist for i overkant av 4000 mennesker høsten 2021. Resten er foredragsvirksomhet.

Gruppebesøket har gått ned som et resultat av Covid-19. Ca. 88 % av dem som besøkte en av Vest-Agder-museets avdelinger i 2021, kom på egenhånd, ikke som del av en gruppe. I 2020 var andelen enkeltbesøk 85,6 % mot 75 % i 2019 – før pandemien.

Smittevernet hadde høy prioritet ved alle avdelinger, med smittevernstrategier, reduksjon og nedskalering av tilbudet. Spesielt første halvår var utfordrende. Alle avdelinger melder om avlyste arrangementer og nedgang i skolebesøk. Setesdalsbanen gjennomførte, som i 2020, hele sesongen med halv kapasitet på hver kjøring, og all cruisetrafikk og skole- og barnehagekjøring var avlyst.

Tallene i tabellen fanger ikke opp besøkende som bruker museets utetilbud uten å ha løst billett. Dette er en utfordring ved avdelinger som ligger i etablerte turområder, spesielt Odderøya museumshavn og Kristiansand kanonmuseum. Sistnevnte har hatt en nedgang i besøket sammenliknet med 2020, til tross for nytt servicebygg og operativ ammunisjonsjernbane. Årsaken ligger trolig i mindre oversikt over ferdselen i området.

Været er en annen faktor som vanligvis påvirker tilstrømningen til museene, kanskje spesielt på Sørlandet. Det fine sommerværet i 2021 kan ha gitt noen negative utslag på sesongbesøket ved enkelte avdelinger.

FORMIDLING OG LOKALE AKTIVITETER

Planer og struktur

Vest-Agder-museets formidlingsarbeid tar utgangspunkt i prinsipper og retningslinjer nedfelt i museets formidlingsplan og i planer og strategier på de ulike virkeområdene. Koordinering og utvikling av felles formidling i Vest-Agder-museet er organisert i avdelingsoverbyggende arbeidsgrupper under ledelse av museets formidlingsleder. Utøvelse og ansvar for formidlingen ligger til den enkelte avdeling.

Museet kan vise til betydelig variasjon og stor bredde i formidlingstilbud, samarbeidsformer og metoder.

Covid-19

Som i 2020, ble museets formidlingsvirksomhet også i 2021 sterkt preget av koronapandemien. Alle deler av virksomheten – ordinær publikumssesong, pedagogisk aktivitet, utstillinger, arrangementer og digital formidling – ble på ulike måter påvirket av Covid-19-situasjonen.

Det har likevel vært stor vilje til å lage aktiviteter og gi gode publikumsopplevelser. Arrangementer har blitt gjennomført, selv om noe måtte nedskaleres og finne nye former. Eksempler er D/S Hestmandens gode beredskapsplaner og gjennomføring av utsatt jubileumstokt langs norskekysten under en pandemi, Setesdalsbanens sesong med halv kapasitet, Sjølingstads materialpakker til skolene i stedet for verkstedsaktivitet på fabrikken. Det har vært små grupper og flere omvisninger, regattaen PLASTIKK ble Poker Run, uterommet har blitt viktigere, blant annet til byvandring, og Lista museums store 100-årsjubileumsutstilling ble gjort om til en utendørsutstilling. Digital formidling og «selvbetjening» har også blitt gode hjelpemidler, eksempelvis nytt digitalt formidlingsvindu på Gimle Gård og digital guide på Tingvatn fornminnepark.

Pedagogisk virksomhet

Koronasituasjonen har vært spesielt utfordrende for den pedagogiske delen av museets virksomhet. Nesten samtlige tilbud i vårsemesteret ble avlyst, enten av Den kulturelle skolesekken (DKS) i fylkeskommune eller kommune, av museet selv eller skolene. Skoler og barnehager har i store deler av året ligget på gult og rødt nivå og har hatt utfordringer med å få hverdagen til å fungere. Museet har likevel ved hjelp av gode smittevernrutiner forsøkt å gjennomføre så mye som mulig av skole- og barnehageformidlingen, som regnes som en del av museets kjernevirksomhet.

Vest-Agder-museet er en sentral samarbeidspartner for den fylkeskommunale DKS på kulturarvfeltet. Ansvar for tilbudene i de lokale, kommunale kulturelle skolesekkene ligger til den enkelte avdeling. Museet gir også tilbud til skoler og barnehager uavhengig av DKS. I 2021 fikk Vest-Agder-museet antatt 11 tilbud i fylkeskommunal og lokal DKS. Fem av disse ble avlyst som følge av Covid-19. Museets egne opplegg med stort volum, slik som skolebarnkjøring på Setesdalsbanen og skoledagen under Vikingting på Tingvatn, kunne heller ikke avvikles.

Besøkstall for skole- og barnehager ved Vest-Agder-museets avdelinger

Avdeling	2017	2018	2019	2020	2021
Kristiansand museum	5680	3800	3800	1306	1242
Gimle Gård	108	503	572	0	267
Odderøya museumshavn	119	421	468	79	126
Kristiansand kanonmuseum	350	207	56	644	536
Setesdalsbanen	1 848	712	1230	237	0
Mandal museum og Vigeland hus	1 746	542	1604	489	615
Sjølingstad Uldvarefabrik	1 771	1282	1493	1119	340
Lista museum	1 754	1687	800	300	817
D/S Hestmanden – Norsk krigsseilmuseum	0	1772	1015	0	1048
Flekkefjord museum	4683	3804	2792	1394	1599
Tingvatn fornminnepark og besøksenter	300	470	440	32	200
Fagseksjonen	370	443	-	621	0
Totalt	18 729	15 643	14 270	6221	6790

Pedagogiske opplegg ved Vest-Agder-museets avdelinger 2021

Avdeling	Pedagogisk tilbud i 2021
Kristiansand museum	«Byen vår før elektrisiteten kom». DKS-opplegg. «Potetdag», setting og høsting. - Skoleturneen «Fortellerkoffert på eventyr» for småskolen. DKS, AVLYST. - Voksenopplæring på museumsbesøk – tilrettelagt omvisning for målgruppen.
Gimle Gård	«Radikale aristokrater» for vgs. skole, samarbeid med KKG.
Odderøya museumshavn	- Generelt aktivitetsopplegg og besøk i plastbåtutstillingen. (Stort DKS-aktivitetsopplegg «Båten for alle», ble AVLYST). - Opplegg med rokonkurranse for Maritim vgs. Sørlandet.

Avdeling	Pedagogisk tilbud i 2021
Kristiansand kanonmuseum	○ Tilbud om omvisning for skoler og barnehager gjennom hele året. Ingen DKS i 2021. ○ Skolegrupper fra andre steder i landet gjennom Aktive Fredsreiser.
D/S Hestmanden	○ «D/S Hestmanden og krigsseilerne», DKS-opplegg for vgs. ○ Opplegg for Maritim vgs. Sørlandet inkl. maskin og navigering. ○ Basisopplegg for skolebesøk på tokt.
Setesdalsbanen	○ Skole- og barnehagekjøring i juni kansellert.
Mandal museum og Vigeland hus	○ Tidemand i hjembyen», DKS, 1.-4. trinn. ○ Mandal videregående skole, fagdag for 3. trinn. ○ «Sammen om fortellinga»: Avsluttende del av dokumentasjons- og utstillingsprosjekt i samarbeid med Vassmyra ungdomsskole om «Arbeidsliv i Mandal». ○ Førrjulsverksted: Lag en silhuett».
Sjølingstad Uldvarefabrik	○ «Fabrikken ved elva», våren 2021. DKS-tilbud AVLYST. ○ Aktivitetsverksted for videregående med skolebesøk. ○ Plantefarging for barnehager, høst 2021. ○ Førrjulsverksted: julekalender. Redusert tilbud pga. korona. Tilbud om materialpakker til skolene. ○ Juleverksted: Juletrær i filt og ull. Tilbud om materialpakker til skolene.
Tingvatn fornminnepark	○ «Ting – menneskerett og likeverd i folkevandringstidssamfunnet» for Vågsbygd videregående skole. ○ «Vikingting» med den populære «skoledagen» i mai AVLYST.
Lista museum	○ Hervoll mølle, 3. trinn i distriktet. DKS-tilbud. ○ «Arkeolog for en dag», 4. trinn. DKS-tilbud. ○ Farsund voksenopplæring. ○ Opplegg for ungdomsskolen.
Flekkefjord museum	○ StreetArt- og historiske byvandringar tilpasset forskjellige trinn. ○ Tatjana L. K. Gulbrandsen for 4. trinn. DKS-tilbud. ○ «Feber og fellesskap», skoleturné for mellomtrinnet. DKS-tilbud. ○ Skole- og barnehageutstillingen «HUS» i desember. ○ «Sammen om fortellingen»: Avsluttende del av dokumentasjon- og formidlingsprosjekt i samarbeid med barnehager og skoler, «Fortid – nåtid – framtid i Flekkefjord», ferdigstilt 11. desember 2021. ○ (Museumsskøyta Solstrand var ute av drift i 2021).
Andre arenaer	○ Skoleturneen «Ikke bare greit – om å være fattig på Sørlandet» i Kristiansand v/VAMs formidlingsleder. DKS-tilbud våren 2021. AVLYST.

Involveringsprosjekt

Formidlergruppa har arbeidet videre med inkludering av skoleelever gjennom det kulturrådsstøttede samfunnsrolleprosjektet «Sammen om fortellingen», som ble ferdigstilt i 2021 gjennom de lokalhistoriske utstillingene i Mandal og Flekkefjord. Elever har vært involvert som innholdsleverandører, både som aktive intervjuere, som intervjuobjekter og i formidlingen.

Nye utstillinger

2021 har vært et sterkt utstillingsår i Vest-Agder-museet. To store, lokalhistoriske basisutstillinger er ferdigstilt, i Mandal og i Flekkefjord. Slike omfattende og viktige utstillingsproduksjoner er krevende og har lagt beslag på mye tid og ressurser, både lokalt og i fagseksjonen. Men også andre avdelinger har hatt en fin fornyelse av utstillingstilbudet i dette utfordrende pandemiåret. Det er et vidt spenn i avdelingenes muligheter for formidling og oppgradering gjennom utstillinger. Flere museer mangler egnede lokaler for visning av skiftende utstillinger, spesielt i Kristiansandsområdet.

Oversikten under viser kun nyproduserte og temporære utstillinger i 2021. Etablerte utstillinger og utstillinger under produksjon er følgelig ikke med her. Listen viser 32 oppføringer, store og små, ute og inne, fysiske og digitale. Det er en økning på fire sammenliknet med 2020.

Avdeling	Nye utstillinger i 2021
Kristiansand museum	○ Ny lekeplass på friluftsmuseet – historisk bondegård med låve og gårdsdyr utskåret i tre.
Odderøya museumshavn	○ «#Innestengt – barn i koronatida»; flyttet til Odderøya museumshavn etter utstilling på torvet i Kristiansand.
Gimle Gård	○ Digitalt kjellervindu for visning av digitalt innhold utendørs.
Kristiansand kanonmuseum	○ Kartutstilling i nytt besøkssenter: To originale kart 1945 og taktisk krigsspill fra 1943. ○ Uniformsutstilling – tre lyssatte montere.
D/S Hestmanden - Norsk krigsseilmuseum	○ Utstillingen «Krigsseilersyndromet» i lasterommet, om utfordringer og senskader mange krigsseilere slet med i etterkrigstiden. Delfinansiert av Sparebankstiftelsen DNB. ○ Torpedo, mottatt i gave fra Larvik Sjømannsforening, utstilt i fremre lasterom. ○ Kunstverk fra etterkrigsårene på to store lerret i lasterommet på hoveddekk, sponsorsamarbeid med AKO Kunststiftelse i forbindelse med tokt 2021.
Setesdalsbanen	○ Utstilling av kong Oscar IIs trillebår på Grovane stasjon – i anledning banens 125-årsjubileum. ○ Utstilling av dresiner og vogn med minnefilm på Røyknes stasjon.
Mandal museum og Vigeland hus	○ «Mandal – der elv møter hav». Ny lokalhistorisk basisutstilling (med gjenbruk og bærekraft som idé og utgangspunkt for produksjonen). ○ «Holdbart håndverk». Produkter fra Norges Husflidslags håndverkskonkurranse med samme tittel. ○ Pyntede juletrær etter historisk oppskrift i Andorsengården og Vigeland hus i desember.
Sjølingstad Uldvarefabrik	○ «Bodies of Work.» Sommerutstilling med designer Siv Støldal og kunstner Else Karin Tysse Bysheim. Klær og skulpturer i ull og ullstoffer ved bruk av fabrikkens nålefiltmaskin. ○ Strikk inspirert av fillesekkene. Enkel utstilling til Strikkelørdagen 30. oktober.
Lista museum	○ Temporær kunstutstilling i Rødbygget, Anette Rosenberg, januar-mars. ○ Temporær utstilling i Rødbygget, «Kunstsamling», april-mai. ○ Nyåpning av fast Skeibroktutstilling i storsalen, mai. ○ Stor jubileumsutstilling på fortet i anledning Lista museums 100-årsjubileum, «Lista i kunsten», sommer 2021. ○ Temporær utstilling i Rødbygget, «Ny tysk kunst», oktober-desember.

Avdeling	Nye utstillinger i 2021
Flekkefjord museum	○ «Fortellinger fra Flekkefjord», ny lokalhistorisk basisutstilling (med involvering av lokalbefolkningen som bærende prinsipp for produksjonen). ○ «Tatjana», DKS-utstilling. ○ Sommerutstilling «To stier» med Christian Sunde. ○ Skole- og barnehageutstilling: «Hus» førjulsutstilling.
Tingvatn fornminnepark	○ Digital formidling av fornminnefeltet på tre språk gjennom formidlingsappen Useem.
Andre arenaer	○ «Som tida flyr», flyfotoutstilling på torvet i Kristiansand med 16 Sørfly-motiver fra 1950-tallet og gjenfotograferinger i 2020, fra november 2020 – mai 2021. ○ «#Innestengt – barn i koronatida»; Odderøya museumshavn i samarbeid med Barnefilmfestivalen, på Torvet i Kristiansand, april-mai 2021. ○ Historisk juletreutstilling i Rådhuskvartalet, i samarbeid med Kristiansand kommune, desember. ○ Modellutstilling i anledning Setesdalsbanens 125-årsjubileum, Vennesla bibliotek, oktober-november. ○ «Et godt minne om en vond tid», dukkehusutstilling fra et inntak på Lista museum, utstilling på DigitaltMuseum. ○ «Lamper gjennom tidene», utstilling på DigitaltMuseum. ○ «Kristiansands segl og byvåpen», utstilling på DigitaltMuseum.

Digital formidling og kommunikasjon

VAM følger museets digitale strategi i arbeidet med digital formidling og kommunikasjon. Strategien oppdateres jevnlig og minst én gang i året.

Vestagdermuseet.no er museets fremste kommunikasjonskanal på nettet, godt supplert av sosiale medier, men vi formidler også via andre nettsteder, ikke minst på DigitaltMuseum, hvor blant annet nettartikler fra industrimuseum.no overføres. VAM drifter også bildedatabasen Agderbilder.no med 84 082 bilder tilgjengelig på nett. Til det internasjonale samarbeidsprosjektet, «Identity on the Line» (I-ON), er det sammen med partnerne utformet egen kommunikasjonsstrategi og nettstedet www.i-on.museum. Plattformen har i 2021 blitt mer brukervennlig og tilrettelagt for formidling av resultatene i prosjektet og for interaktivitet med publikum. I-ON har også arbeidet mer målrettet mot formidling og større synlighet på sosiale medier.

Gjennom de siste to årene har det vært økt fokus på digital formidling i Vest-Agder-museet, men vi er også opptatt av at det digitale ikke kan erstatte det fysiske møtet med gjenstander og bygningsmiljø. Vi er derfor på jakt etter løsninger som både supplerer og utvider formidlingen, og som kan skape helt andre og spennende opplevelser.

Nye digitale formidlingstilbud i Vest-Agder-museet i 2021

Temastoff og nettutstillinger:

- Hovedkanalen for formidling av historisk innhold digitalt er museets egne nettsider, som spres videre via sosiale medier. Det produseres jevnlig artikler om ulike temaer knyttet til museets faglige satsningsområder, besøksmål og samlinger.
- Tre nye temautstillinger på DigitaltMuseum i 2021: Om lamper, dukkehus laget av russiske krigsfanger på Lista og Kristiansands segl og byvåpen.
- Fem artikler ble publisert på DigitaltMuseum i 2021: Tre knyttet til Setesdalsbanen, en fra Kristiansand museum og en fra Lista museum.

Formidlingsapper:

- MuseumsMysteriet: Interaktivt mobilspill for barn, utendørs på fortet og i museumsbunkeren på Kristiansand kanonmuseum, utviklet av Useum i samarbeid med museet og med fokusgruppe med barn i alderen 9 – 13 år fra Kristiansand. Et viktig formidlingsgrep på et museum med lite tilrettelagt formidling for barn, og som har fått svært gode tilbakemeldinger fra barnefamilier. (Støttet av Agder fylkeskommune).
- Mobilguide på Tingvatn fornminnepark: Skiltfri audiovisuell omvisning på tre språk på fornminnefeltet på Tingvatn, utviklet av Useum i samarbeid med museet og lokale ressurspersoner. (Støttet av Agder fylkeskommune).
- «Mønstre på» om bord i D/S Hestmanden: Mobilapp fra Utviklerne AS som på sju stasjoner rundt i skipet forteller historien til tre krigsseilere. Appen brukes også i organisert skoleundervisning. (Støttet med midler fra Sparebankstiftelsen).

Filmer:

- #Innestengt-filmen: Dokumentarfilm v/Marius Loland med innsendte bidrag fra barn i hele landet om sin hverdag i koronatida. Filmen var en del av et samarbeidsprosjekt mellom VAM/Odderøya museumshavn og Barnefilmfestivalen og hadde premiere i forbindelse med festivalen i april 2021. Den ble vist på NRK Super 16. mai 2021 og ligger nedlastbar på NRK.no.
- Det har blitt produsert små filmsnutter ved de fleste avdelinger i 2021, for visning i sosiale medier. Eksempelvis lagde Kristiansand museum en «programserie» om primstaven, Facebook-julekalender med kulturhistorisk innhold og to filmer om vedhogst. Sjølingstad Uldvarefabriks filmer fra produksjonen var populære. Det samme var Hestmandens filmklipp fra sommerens seilas. Seks filmer ble lagt ut på Vest-Agder-museets YouTube-kanal i 2021: En om nytt museumsbygg, to fra Kristiansand kanonmuseum, to fra Setesdalsbanen og en dokumentasjonsfilm om plasterfabrikken SNØGG.

Digitale virkemidler i fysiske utstillinger:

- Digitale formidlingsformer er en naturlig del av alle nye utstillinger. I Flekkefjord museums basisutstilling var det digitale grepet spesielt viktig, siden det fysiske arealet til den nye utstillingen var begrenset. Hele utstillingen bæres derfor av egenproduserte og historiske filmer samt «digitale postkort» - enklere tematiske bildesammensetninger. Grunnideen i utstillingen er *involvering* av lokalbefolkningen, og publikum inviteres til å lage egne postkort med bilder og historier fra Flekkefjord for publisering i museets utstilling.

Utendørs digital formidling:

Flere av museets avdelinger har store uteområder som kan brukes til «selvbetjening» gjennom digital tilrettelegging. I 2021 ble flere tiltak iverksatt:

- Digitalt vindu på Gimle Gård: Formidlingsvindu i kjelleren på hovedbygningen til formidling for de mange brukerne av parken og botanisk hage.
- QR-kodeformidling på friluftsmuseet ved Kristiansand museum, prosjekt i samarbeid med EazySign.
- Digital guide i Tingvatn fornminnepark.
- Spillet MuseumsMysteriet på Kristiansand kanonmuseum, Møvik.

Arrangementer 2021

Nesten samtlige arrangementer fram til juni ble koronaavlyst. Da det kom lettelse i restriksjonene til sommeren og i slutten av september, tok aktiviteten seg opp. Det er 108 oppføringer i oversikten for 2021, mot 85 i 2020.

FEBRUAR

Dato	Arrangement	Sted
22. og 25. febr.	Vinterferieaktiviteter.	Flekkefjord museum
23. – 26. febr.	Vinterferieaktiviteter.	Sjølingstad Uldvarefabrik

MARS

Dato	Arrangement	Sted
27.-28. mars	Påskeåpent med eggejakt på friluftsmuseet.	Kristiansand museum
29. – 30. mars	Påskeaktiviteter.	Sjølingstad Uldvarefabrik
28. mars – 4. april	Påskeåpent.	Nordberg fort

APRIL

Dato	Arrangement	Sted
28. mars – 4. april	Påskeåpent.	Nordberg fort
24. april	Åpning av utendørsutstillingen <i>#innestengt</i> (v/ Odderøya museumshavn) og premiere på dokumentarfilmen under Barnefilmfestivalen.	Torvet, Kristiansand og Kristiansand kino

MAI

Dato	Arrangement	Sted
30. mai	Åpning av jubileumsutstilling for Lista museum.	Nordberg fort

JUNI

Dato	Arrangement	Sted
5. juni	Utstillingsåpning, Christian Sunde: "To stier".	Flekkefjord museum
10. juni	Barnas arkeologi – gratistilbud for barn som er interessert i å arbeide med historisk håndverk.	Tingvatn fornminnepark
13. juni – 29. aug.	Sesong på Setesdalsbanen. Sommerkjøring med kronarestriksjoner.	Setesdalsbanen
20. juni – 15. aug.	Sommeråpent på Lista museum med jubileumsutstilling (fram til 5/9), omvisninger, uteaktiviteter og skattejakt, hver dag hele sommeren.	Nordberg fort
20. juni – 20. aug.	Sommeråpent i museet og Krambua. Faste omvisninger og onsdagsaktiviteter.	Flekkefjord museum
20. juni – 15. aug.	Sommeråpent på Listeskøyta kystkultursenter.	Lista museum, Listeskøyta kystkultursenter
19. juni – 15. aug.	Sommeråpent, redusert tilbud.	Gimle Gård
19. juni – 15. aug.	Sommeråpent med tilbud hver dag. Eventyrtirsdag og lekelørdag hele sesongen.	Kristiansand museum
20. juni	Utstillingsåpning, «Mandal – der elv møter hav» i Andorsengården.	Mandal museum
20. juni – 15. aug.	Sommeråpent med ny utstilling og daglige kunstvandringar som hovedattraksjoner.	Mandal museum/Andorsengården og Vigeland hus
20. juni – 20. aug.	Sommeråpen museumsfabrikk med sommerutstillingen «Bodies of Work» og smittevernvennlige omvisninger.	Sjølingstad Uldvarefabrik
24. juni	Offisiell åpning av nytt besøksenter. Sommersesongen i gang på kanonmuseet.	Kristiansand kanonmuseum
21. juni – 22. aug.	Sommeråpent i museumshavna: Utstillinger inne og ute og maritime aktiviteter for hele familien.	Odderøya museumshavn
23. juni – 4. aug.	Barneaktiviteter hver onsdag.	Flekkefjord museum
26. juni	Tingparken 10 år. Feiring og aktiviteter i samarbeid med lokale lag og foreninger.	Tingvatn fornminnepark
26. juni	Fargedag. Plantefarging av ulltekstiler.	Tingvatn fornminnepark
27. juni	Kanondagen. Markering av nytt bygg, kanondagen, nytt digitalt spill for barn: MuseumsMysteriet.	Kristiansand kanonmuseum
30. juni	Slåttedag.	Kristiansand museum

JULI

Dato	Arrangement	Sted
Juli	Miniverksted for barn hver onsdag i juli.	Nordberg fort
8. juli	Barnas arkeologi – gratistilbud for barn som er interessert i å arbeide med historisk håndverk.	Tingvatn fornminnepark
To lørdager	Sørlending for et par timer – rotur med aktiviteter i samarbeid med Barnas øy.	Odderøya museumshavn
22. – 24. juli	Blåtimen – om blåfarge i jernalderen.	Tingvatn fornminnepark

27. juli –15. sept.	D/S Hestmanden – Norsk krigsseilermuseum på sommerseilas langs norskekysten og besøker 12 byer.	Fra Bredalsholmen, Kristiansand
29. – 31. juli	D/S Hestmanden i Kristiansund.	D/S Hestmanden, Kristiansund

AUGUST

Dato	Arrangement	Sted
1. aug.	«Tussa på tunet» - to familiefeststillinger på Setesdalstunet, i samarbeid med Giert Werring og Tiril Valeur.	Kristiansand museum
2. – 4. aug.	D/S Hestmanden i Sandnessjøen. Foredrag om skipets epoke som «Vegafjord» om bord.	D/S Hestmanden, Sandnessjøen
6. – 8. aug.	D/S Hestmanden i Stokmarknes. Foredrag om bord.	D/S Hestmanden, Stokmarknes
8. aug.	«Tussa på tunet» - to familiefeststillinger på Setesdalstunet, i samarbeid med Giert Werring og Tiril Valeur.	Kristiansand museum
8. aug.	Arkeologi på nye veier – mat, fornminner og arkeologi.	Tingvatn fornminnepark
8. aug.	Sommerkonsert med Bellmann-Mathisen.	Gimle Gård
10. – 12. aug.	D/S Hestmanden i Tromsø. Foredrag om Krigsseilerregisteret ombord.	D/S Hestmanden, Tromsø
12. aug.	Barnas arkeologi – gratistilbud for barn som er interessert i å arbeide med historisk håndverk.	Tingvatn fornminnepark
14. aug.	D/S Hestmanden i Harstad.	D/S Hestmanden, Harstad
14. –15. aug.	Jubileumshelg på Setesdalsbanen med besøk av Kulturpatruljen/Setesdalsmuseet.	Setesdalsbanen
15. aug.	Den store familiedagen inkl. to forestillinger med «Tussa på tunet».	Kristiansand museum
16. aug.	D/S Hestmanden i Narvik.	D/S Hestmanden, Narvik
16. aug.	Utdeling av årets kulturlandskapspris.	Nordberg fort
18. – 20. aug.	D/S Hestmanden i Bodø.	D/S Hestmanden, Bodø
22. – 23. aug.	D/S Hestmanden i Brønnøysund. Foredrag om bord.	D/S Hestmanden, Brønnøysund
25. aug.	«Losjubileet» feiret i Andorsengården.	Mandal museum
26. aug.	Møte i Vitenskapsakademiet.	Gimle Gård
29. aug.	Foredrag om Vilhelm Krag (150-årsjubileum).	Gimle Gård
28. aug. – 4. sept.	D/S Hestmanden i Trondheim. Kunstforedrag om bord.	D/S Hestmanden, Trondheim
29. aug.	Guidet tur i Steinsfoss tømmerrenne v/Eiliv Ulltveit-Moe.	Setesdalsbanen, Tømmerrenna
29. aug.	PLASTIKK 2021 –Poker Run – rebusløp for klassiske plastbåter.	Odderøya museumshavn
29. aug.	Familiedag på Fortet, del av Farsund Folk Festival.	Nordberg Fort
31. aug.	Spinnekveld.	Sjølingstad Uldvarefabrik

SEPTEMBER

Dato	Arrangement	Sted
6. – 8. sept.	D/S Hestmanden i Ålesund. Foredrag om krigsseiler Malta-Margit (Margit Johnsen Godø) ombord.	D/S Hestmanden, Ålesund
4. – 5. sept.	Jubileumshelg på Setesdalsbanen m/omvisning på Nomeland kraftverk, veteranbusser fra SamSør og Vennesla veterankorps.	Setesdalsbanen
9. sept.	Barnas arkeologi – gratistilbud for barn som er interessert i å arbeide med historisk håndverk.	Tingvatn fornminnepark
10. – 11. sept.	D/S Hestmanden i Bergen. Deltakelse på «Kulturnatten» med kunstforedrag om bord.	D/S Hestmanden, Bergen
11. sept.	Vigelandsdagen. Sjølingstad Uldvarefabrik deltok med aktivitet og butikk.	Vigeland
12. sept.	Hans Nielsen Hauge jubileumsgudstjeneste utenfor fabrikken, i samarbeid med Valle menighet.	Sjølingstad Uldvarefabrik
12. – 14. sept.	D/S Hestmanden i Stavanger. Foredrag om fartøyvern om bord på M/S Sandnes.	D/S Hestmanden, Stavanger
17. sept.	Arbeidslag – åpent verksted og kaffiprat.	Tingvatn fornminnepark
23. – 26. sept.	D/S Hestmanden deltar i feiringen av Larvik bys 350-årsjubileum.	D/S Hestmanden, Larvik

OKTOBER

Dato	Arrangement	Sted
1. okt.	Arbeidslag – åpent verksted og kaffiprat.	Tingvatn fornminnepark
2. – 3. okt.	Sjølingstad Uldvarefabrik deltok med foredrag og butikk på Bergen strikkefestival.	Bergen strikkefestival
3. okt.	Utstillingsåpning: «Ny tysk kunst».	Nordberg fort
4. okt.	Høstferieaktiviteter.	Flekkefjord museum
2.-5. okt.	Høstferieaktiviteter: «Spøker det på Gimle Gård?»	Gimle Gård
5. okt.	Høstferieaktiviteter.	Nordberg fort
5. – 8. okt.	Høstferieaktiviteter for hele familien.	Sjølingstad Uldvarefabrik
7. okt.	Strikkefé med tema vottestrikk.	Sjølingstad Uldvarefabrik
7. okt.	Høstferieaktiviteter.	Flekkefjord museum
9. -10. okt.	Høståpent i Andorsengården og Vigeland hus.	Mandal museum
9. – 10. okt.	Åpent skip på D/S Hestmanden.	D/S Hestmanden, Bredalsholmen
10. okt.	Familiearrangement på Hervoll mølle v/Lista Ungdomslag.	Lista museum, Hervoll møller
10. okt.	Astronomiforedrag.	Nordberg fort
12. – 15. okt.	Høstferieaktiviteter for Rogaland.	Sjølingstad Uldvarefabrik
15. okt.	Arbeidslag – åpent verksted og kaffiprat.	Tingvatn fornminnepark
20. okt.	«Dø, om så det gjelder». Historielagsmøte i Andorsengården.	Mandal museum
20. og 21. okt.	Kveldsvandring på Kanonmuseet – omvisning på steder som vanligvis ikke er åpne for publikum.	Kristiansand kanonmuseum
21. okt.	Museumsaften: Om steinringer.	Tingvatn fornminnepark
23. okt.	Foredrag. Flekkefjord Historielag.	Flekkefjord museum

24. okt.	Markering av FN-dagen.	Nordberg fort
29. okt.	Arbeidslag – åpent verksted og kaffiprat.	Tingvatn fornminnepark
30. okt.	Strikkelørdag med foredrag og omvisning.	Sjølingstad Uldvarefabrik

NOVEMBER

Dato	Arrangement	Sted
1. nov.	Foredrag. Flekkefjord Historielag.	Flekkefjord museum
6. nov.	Sykurs – søm av jakke.	Sjølingstad Uldvarefabrik
11. – 12. nov.	Praktisk kurs i sikker hogst, 17 timer.	Tingvatn fornminnepark
12. nov.	Arbeidslag – åpent verksted og kaffiprat.	Tingvatn fornminnepark
21. nov.	«Jul på Gimle Gård» - åpent førjulsarrangement.	Gimle Gård
21. nov.	Pepperkakebaking.	Tingvatn fornminnepark
21. nov/des.	Slepp- og stegeverk. Kurs over dager i nov. og des.	Tingvatn fornminnepark
25. nov.	Museumsaften: Steinalderen i Hægebostad.	Tingvatn fornminnepark
26. nov.	Arbeidslag – åpent verksted og kaffiprat.	Tingvatn fornminnepark
27. nov.	Førjulsåpen museumsbutikk med salg av materialpakker.	Sjølingstad Uldvarefabrik
27. nov.	Juleverksted.	Flekkefjord museum
28. nov.	Julemarked.	Kristiansand museum
28. nov.	Barnas juleverksted.	Nordberg fort

DESEMBER

Dato	Arrangement	Sted
2. des.	Foredrag. Flekkefjord Historielag.	Flekkefjord museum
2. – 15. des.	Førjulsutstillingen «HUS» med skoler og barnehager.	Flekkefjord museum
3. des.	Arbeidslag – åpent verksted og kaffiprat.	Tingvatn fornminnepark
4. des.	Juleverksted for barn.	Sjølingstad Uldvarefabrik
4. des.	Julegata i Hægebostad. Julearrangement i samarbeid med Tingvatn gård.	Tingvatn fornminnepark
4. des.	Kurs og workshop i monotypi i forbindelse med kunstutstilling.	Nordberg fort
27. nov. - 23. des.	«Historisk juletreutstilling» i Rådhuskvartalet, i samarbeid med kommunen og Julebyen Kristiansand.	Rådhuskvartalet, Kristiansand
Desember	Pyntede juletrær etter historisk oppskrift i Andorsengården og Vigeland hus.	Mandal museum
11. des.	Åpning av ny, lokalhistorisk basisutstilling: «Fortellinger fra Flekkefjord».	Flekkefjord museum

MARKEDSARBEID

Markedsarbeidet i Vest-Agder-museet koordineres av markedssjefen gjennom felles satsninger og avdelingsspesifikke markeditiltak. Både digital markedsføring og digitale formidlingstiltak har vært fokusområde i 2021. Gjennom året har det blitt gjennomført tiltak knyttet til publikumsutvikling, digitalisering og synlighet. Museets slagord «Vi forteller din historie» fungerer godt i alle kanaler. Det ble i 2021 utarbeidet ny markedsplan med endring av både markedsstrategi og digital strategi, og det ble gjennomført behovsanalyse for nytt billettsystem. Gjennom året har det pågått digital publikumsundersøkelse ved alle museene, og Sjølingstad Uldvarefabrik har deltatt i et pilotprosjektet i regi av Visit Sørlandet om måling av kommunikasjon gjennom sosiale medier.

Lanseringen av applikasjonen «Museumsmysteriet» på Kanonmuseet og digital rundløype ved Tingvatn fornminnepark, begge i samarbeid med Useum i Danmark, har fått god publikumsrespons. Museene har oppnådd synlighet og oppmerksomhet på flere måter i 2021; museets biler ble foliert med relevante og spennende motiver. Den verdenskjente diskjockeyen Alan Walker slapp i 2021 sin siste musikkvideo «Fake a smile» som delvis er spilt inn på Kanonmuseet. D/S Hestmanden deltok som kulisser i innspillingen av storfilmen «Krigsseileren», som kommer på norske kinoer i oktober 2022. Det planlagte museumsbygget i Nodeviga ble lansert i forskjellige medier gjennom en kortfilm produsert av Broomstick.

Et nytt, digitalt museumsmagasin med presentasjon av alle museene ble lansert i 2021.

Besøk i digitale flater/sosiale medier

Museet benytter sosiale medier aktivt, og Facebook er museets største utstillingsvindu for profilering av aktiviteter og arrangementer. Her kan også museets følgere få et innblikk i livet «bak kulissene» i museet. Vest-Agder-museet som helhet og hver avdeling er representert med egen side på Facebook og Instagram, i tillegg til egne sider på museets hjemmesider.

Alle kanaler hadde en økning i besøk/følgere i 2021.

Digitalt besøk i 2021 nettsiden www.vestagdermuseum.no:

	2019	2020	2021
Økter	102 126	114 687	153 524
Sidevisninger	253 041	275 793	330 455

Antall sidevisninger har økt med 30 % siden «normalåret» 2019.

Antall «følgere» i sosiale medier pr. jan. 2022, totalt alle museene:

	2019	2020	2021
Følgere på Facebook	26 755	29 414	32 476
Følgere på Instagram	9 358	10 882	13 003

Nyhetsbrev 2021:

	2019	2020	2021
Nyhetsbrev sendt ut	21	22	17
Abonnenter nyhetsbrev	333	467	806

Antall abonnenter tok seg opp etter at vi innførte en «pop-up» med registrering på nettsiden.

Den digitale gjesten

På vestagdermuseet.no bruker vi måleverktøyet Google Analytics. Statistikken viser at det i 2021 var en økning i antall besøkende på nettsiden. Hvert besøk resulterte i snitt til 2,15 sidevisninger. Andelen kvinner og menn som besøker nettsiden er ganske lik, 49 % er kvinner og 51 % er menn. 47 % av de besøkende er over 55 år, og størsteparten kommer fra Kristiansand og Oslo. 88 % av besøkene var fra norske IP-adresser.

Samarbeid med destinasjonsselskapet Visit Sørlandet

Vest-Agder-museet er fortsatt hovedsamarbeidspartner med Visit Sørlandet. I tillegg til at museet benytter reiselivsklyngen aktivt, ble Vest-Agder-museet representert i Visit Sørlandets markedsføringskanaler som nettsider, sosiale medier, nyhetsbrev, turistguider, Dyreparkavisen, native annonsering (digitalt og print) m.m. I tillegg var Vest-Agder-museet med på utviklingsprosjektet «Barnas By - En virtuell reise», en nyskapende digital opplevelse publisert på *barnasbykrs.no* og samarbeidet om en videoproduksjon fra Kanonmuseet.

FORVALTNING

Samlingsforvaltning og digitalisering

VAM har et omfattende arbeid innen samlingsforvaltning, hovedsakelig organisert gjennom en samlingsforvaltningsgruppe og en inntakskomiteé. En av flere metoder er å gjennomføre bootcamps som er intensive registreringsøkter der flere ansatte samtidig jobber sammen i flere dager på en av avdelingene. Her foregår en kompetansedeling mellom fagseksjonen og avdelingene. I 2021 har samlingsforvaltningsgruppen inneholdt 4-5 personer, derav en samlingsforvaltningsansvarlig og en konservator med ansvar for gjenstandskonservering. Vi bruker Primus som registreringssystem, og det er fortsatt behov for revidering av tidligere registreringer. VAM bruker DigitaltMuseum aktivt, publiserer jevnlig digitale utstillinger og deltar på seminarer. Vår fotoansvarlig har også ansvar for Agderbilder.no, en database som har flere medlemsinstitusjoner og -kommuner.

Gjenstandsregistrering

Ved utgangen av året hadde Vest-Agder-museet nærmere 60 000 gjenstander i samlingene. Av disse er nærmere 33 000 registrert; 25 987 i Primus, resten er på katalogkort. Det er en økning av registrerte gjenstander på 2196 gjenstander sammenliknet med 2020.

Samlingen har økt med 203 nye objekter i løpet av året. I tillegg til inntak av enkeltgjenstander kan det nevnes kompletterende gjenstander til «Amerikasamlingen» tatt inn i 2020, gjenstander knyttet til Fædrelandsvennens trykkerivirksomhet og pressefotografi, samt gjenstander fra Asbjørnsens tobakksfabrikk.

Det er gjennomført tre bootcamps i 2021, to ved Mandal museum. Den ene i forbindelse med registrering av gjenstander i den nye lokalhistoriske utstillingen, og den andre for bistand for å registrere etterslep av inntak ved avdelingen. Den tredje var ved Kristiansand museum i forbindelse med flytting av stoler fra Vestre Strandgate 44.

Avdeling	Nye registreringer i Primus i 2021	Registrerte gjenstander i Primus totalt pr. 31.12.2021
Mandal museum	249	2670
Flekkefjord museum	1	899
Gimle Gård	64	1859
Sjølingstad Uldvarefabrik	2	613
Kristiansand kanonmuseum	13	141
Lista museum	979	4460
Setesdalsbanen	8	1856
Kristiansand museum	880	11122
Hestmanden	0	54
VAM felles	0	3576
Totalt for VAM	2196	27286 *

*Inkludert fotografier

DigitaltMuseum (DM)

Ved utgangen av året hadde VAM til sammen 8622 gjenstander på DigitaltMuseum. I tillegg 711 fotografier. Det ble produsert to nye digitale utstillinger på DigitaltMuseum i 2021: «Lamper gjennom tidene» og «Kristiansands segl og byvåpen». «Lamper gjennom tidene» var også et prosjekt sammen med to studenter fra UIA i praksis på Kristiansand museum, som hadde registrering og samlingsforvaltning som hoveddel av sin praksis.

Avdeling	Gjenstander på DM pr. 31.12.2021
Mandal museum	1180
Flekkefjord museum	279
Gimle Gård	326
Sjølingstad Uldvarefabrik	583
Kristiansand kanonmuseum	24
Lista museum	1033
Setesdalsbanen	1055 (711 er fotografier)
Kristiansand museum	2064
Hestmanden	28
VAM felles	2761
Totalt for VAM	9250

Fotosamlingene/Agderbilder.no

Museets fotograf har en delt stilling med 50 % arbeidstid for Vest-Agder-museet og 50 % for Agderbilder.no, en fotobase på nett med bilder fra regionen, driftet av VAM i samarbeid med fylkeskommunen og medlemsinstitusjonene.

Ved slutten av året var det 84 082 bilder i Agderbilder.no. Det er en økning på ca. 11 000 bilder sammenliknet med 2020. Størst tilvekst har det vært hos Aust-Agder museum og arkiv, Landvik historielag, Lillesand by og sjøfartsmuseum og Kristiansand folkebibliotek. I løpet av året har det blitt levert 701 bestilte bildefiler til 130 forskjellige kunder.

Det er et stort engasjement rundt fotosamlingene på nett, med løpende tilbakemeldinger fra publikum. Det kom inn 36 eposter med ny informasjon om bilder i basen, eller rettelser til eksisterende opplysninger. 14 av dem gjaldt bilder på Agderbilder og 22 gjaldt bilder på DigitaltMuseum. Pandemien satte også i 2021 stopper for arrangementer, men den store friluftsutstillingen med 16 flyfoto fra Kristiansand fikk stå på torget i Kristiansand fram til mai i 2021.

Vest-Agder-museet forvalter ca. 240 000 fotografier totalt. Ca. 11 000 av disse inngår i Agderbilder.no. I tillegg er 1299 fotografier digitalisert i Primus, 711 av disse er tilgjengelig på DigitaltMuseum. Deler av samlingen er portrettfoto som kun digitaliseres etter forespørsel. Det er følgelig ikke et mål at hele samlingen digitaliseres.

Når det gjelder digitalisering, er det utført drøyt 1 700 skanninger i løpet av 2021, blant annet nærmere 800 bilder fra Sørfly-samlingen, i tillegg til ulike mindre samlinger fra private.

Det er et stort behov for skanning av historiske bilder til bevaring/arkiv, til utstillinger, publikasjoner, markedsmateriell og ulike typer formidling. For å få større volum på skanningsarbeidet, er Vest-Agder-museet i dialog med Nasjonalbiblioteket om muligheter for massedigitalisering av deler av fotosamlingen.

Magasin og konservering

Vest-Agder-museet har flere magasiner, både i Kristiansandregionen og på Lista. Totalt disponerer museet over omtrent 3500 kvadratmeter med magasin/lagerplass. Magasinforholdene er generelt sett dårlige. I 2021 har vi kommet mange steg nærmere etableringen av et nytt magasin i Kristiansand.

Våren 2021 startet arbeidet med å gjennomgå tilbud på nytt magasin og høsten 2021 kunne endelig kontrakt underskrives og bygging av nytt magasin ble satt i gang. Arbeid med anbudsrunde og oppfølging av prosjektet etter at det ble igangsatt har tatt mye tid for museets gjenstandskonservator, som leder prosjektet med flytting av magasin sammen med leder for samlingsforvaltningsgruppen.

Forarbeidet til prosjektet med nytt magasin gjorde at konservering ble lavere prioritert i 2021. Likevel har konserveringsatelieret vært involvert i flere prosjekter, mellom annet konservering/klargjøring/montering av gjenstander fra Flekkefjord museum til den nye utstillingen der, og konserveringsoppgaver for Mandal museum, Kristiansand museum og Setesdalsbanen. VAM har også ytt rådgiving og konserveringstjenester til eksterne parter, som Sørlandets Kunstmuseum, Anne-Cath Vestly museum og private.

Bygningsvern og vedlikehold ved avdelingene

Arbeidet har i 2021 vært knyttet til bygningsvern og vedlikehold på egen bygningsmasse, kurs og kompetansespredning. Ut fra prinsippet om *vern gjennom bruk*, er eksempelvis ullvareproduksjonen på Sjølingstad å regne som en del av dette forvaltningsarbeidet. Bygningsvern i VAM utføres etter antikvariske prinsipper og i dialog med Agder fylkeskommune avd. for kulturminnevern og kulturturisme og Riksantikvaren (gjelder freda bygg). Til grunn for restaureringsarbeidet legges grundig gjennomgang av tilgjengelig arkivmateriale og annen dokumentasjon, samt påviste konstruksjonsspor i eksisterende bygningsmasse. Museet legger vekt på å søke ekstern finansiering for å øke midlene som kan brukes til bygningsvern. Tilskudd fra Agder fylkeskommune er en del av «grunnfinansieringen» for å kunne søke slike midler. Riksantikvaren og BaneNOR har bidratt med tilskudd til henholdsvis Sjølingstad Uldvarefabrik og Setesdalsbanen.

Bygningsvernressursene, inkludert vaktmestertjenester/driftsleder, er fordelt med 2 stillinger på Kristiansand museum, 1 stilling på Gimle Gård, 1 stilling på Sjølingstad Uldvarefabrik og 1 stilling på Lista museum. I tillegg leier museet inn kompetanse knyttet til flere av bygningsvernprosjektene. På Setesdalsbanen kjøpes bygningsvern- og vedlikeholdstjenestene fra eksterne leverandører etter behov.

Framstillingen viser stikkordsmessig hva som er utført av bygningsvern- og vedlikeholdsarbeid i 2021. Som året før, er arbeidet er til en viss grad påvirket av Covid-19. Vaktmestertjenester og sikkerhetsarbeid er ikke med i oversikten.

Setesdalsbanen

- Grovane stasjon ferdig malt og hage opparbeidet.
- Tre bygninger på Røyknes malt.
- Vinduer i lokstall restaurert.
- Lok 6 og Sulitjelma klargjort for drift.
- Passasjervogner vedlikeholdt.
- Forprosjekt CF0115 utarbeidet i 2021.

- Forvaltningsplan rullende materiell ferdig i 2021.

Kristiansand museum

- Løa fra Bjørgum ble remontert på Setesdalstunet.
- Vestre Strandgaten nr. 44 (Sjøfarten) er i ferd med å bli restaurert utvendig. Nødvendig grunnarbeid bak bygningen er gjennomført våren 2021. Reparasjon av taket ble ferdig i des. 2021.
- Taket på Mørchs paviljong ble tettet våren 2021.
- «Blikkenslageren» og Stabburet ble vasket og malt.
- Barnas Hus ble malt.
- Stallen på Setesdalstunet er børstet for grønske.
- Vinduer i Tobakken ferdig restaurert.

Gimle Gård

- Istandsetting av forpakterboligen for utleie
- Vedlikehold mur. Hele muren har fått 1-2 strøk kalkmaling.
- Deler av fasadene har fått vedlikehold med linolje der maling har vært dårlig.

Kristiansand kanonmuseum:

- Skjøtsel på Møvik fort iht. skjøtelsplan fra Forsvarsbygg.
- Dugnadsarbeid med å få i stand lokomotivet til ammunisjonsjernbanen før sesongstart.

D/S Hestmanden:

- Generelt vedlikehold gjennomført på dugnad gjennom året.
- Vedlikehold tredekk med utskifting av plank og nating, utført av båtbygger fra Bragdøya kystlag.
- Reetablering av 4 lugarer på hoveddekk babord side. Deler fra originalinnredningen ble i stor grad benyttet.
- Ferdigstillelse av installasjon av vanntåkeanlegg i innredningen om bord.
- Krengeprøve gjennomført sammen med en rekke nødvendige tiltak som del av sertifiseringsprosessen.
- Ny propell anskaffet fra Kina. Montert i dokk på LOS Marine på Rubbestadneset i juni.

Mandal museum:

- Lindesnes kommune har ferdigstilt arbeid med fasade mot hagen på Andorsengårdens hovedhus. En av to trapper på samme fasade er også ferdigstilt.
- Oppgradering av utstillingslokaler i Andorsengårdens første etasje i hovedhuset.

Sjølingstad Uldvarefabrik:

- Innsetting av den gamle fyrkjelen, herunder konservering av kjele og murarbeid.
- Istandsetting av vinduer (midler fra RA).
- Maling og vindusreparasjon på vestre vegg av våningen (midler fra RA).
- Nye luftspjeld i vaskeriet (midler fra RA).
- Nedløp og takrenner spinneribygget (midler fra RA).
- Nye reimer og storrengjøring på ringspinnemaskinen.
- Spunnet ca. 500 kg. Sjølingstadgarn (strikkegarn).
- Spunnet 300 kg. Teppegarn (vevgarn).
- Kardet 100 kg. Løsull til verksted og eksterne kunder.

- Vevd til sammen 562 meter (275 m. tepper, 80 m. vadmél, 80 m. Sørlandstøy, 40 m. Boi, 76 m. fiskebeinsmønster, 10 m. lin.
- Vevd 112 sorte/røde sjal.
- Har hatt samarbeid med og vevd for designer Iben Bergstrøm – samarbeidsprosjekt med bruk av lavverdiull og bærekraft.

Lista museum:

- Hoveddør til Midthasselhuset under restaurering.
- Bygging og innsetting av stormdør utenpå hoveddør til Åptahuset.
- Temperatur- og luftfuktighetsmålinger gjort på Midthasselhuset, varme satt på i Midthasselhuset og på Hetland skolemuseum.
- Midthasselhuset malt.
- Vedlikehold gjort på Hervoll mølle, bl.a. utskifting av bord, takstein, o.l.

Flekkefjord museum:

- Solstrand var ute av drift i 2021 grunnet en sprukket stropp. Erstatningsstropp skaffet.

Tingvatn

- Kurs i stegeverk og sleppverk.

FORSKNING

Forskningen i Vest-Agder-museet er forankret i museets forskningsplan (2019-2023). Forskning i 2021 foregikk hovedsakelig innen militærhistorie, industrihistorie og ikke minst knyttet til det internasjonale samarbeidsprosjektet, «Identity on the Line» (I-ON).

Publikasjoner i 2021:

- Bok, utgitt av Vest-Agder-museet: Wrånes, E. (2021): «Batterie Vara 1941-1945 – Kanonene på Møvik» (Innbundet og illustrert, 305 sider).
- Fagfellevurdert antologi, medredaktør: T. Bjerkås, T. V. H. Hagen og G. Aaby (Red.), *Tid for anerkjennelse. Andre verdenskrig i fortid og i nåtid*, Cappelen Damm Akademisk (2021), <https://doi.org/10.23865/noasp.148.ch4> Lisens: CC-BY-NC 4.0.
- Fagfellevurdert artikkel: Pabst, K. (2021). «Det snakker vi ikke om! Familiehemmeligheter etter krigen: Et blikk på krigens langtidskonsekvenser i et tre-generasjoners perspektiv» i T. Bjerkås, T. V. H. Hagen & G. Aaby (Red.), *Tid for anerkjennelse. Andre verdenskrig i fortid og i nåtid* (Kap. 4, s. 79-104). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.148.ch4> Lisens: CC-BY-NC 4.0.

Det har ellers foregått omfattende og solid kunnskapsproduksjon i museet i 2021 knyttet til de lokalhistoriske basisutstillingene i Mandal og Flekkefjord og i forbindelse med jubileumsboka til Lista museum.

Pågående forskning:

- Forskning knyttet til «Identity on the Line», internasjonalt samarbeidsprosjekt (EU) med tanke på online-publikasjon.
- Artikkel klargjort for innlevering til fagfellevurdering i 2021 i nettverk for arbeiderkultur og arbeidslivshistories forskningsprosjektet om tilknytningsformer i arbeidslivet, ved Mandal museum.
- Nytt forskningsprosjekt, ledet av VAM, i samarbeid med forskere ved Gjenreisingsmuseet, Universitetet i Tromsø og Universitetet i Vilnius, Litauen: «Hva skjer med det ufortalte? Hemmeligheters langtidskonsekvenser i et intergenerasjonelt perspektiv» (2021 – 2023), støttet av Kulturrådet.
- Artiklene fra *Snartemodugnadr* er fullført og har gått til fagfellevurdering. *Snartemodugnadr* er et forsknings- og formidlingsprosjekt om folkevandringstiden, ledet av Tingvatn fornminnepark.

Autorisasjon og nettverk:

- Det er et uttalt mål at flest mulig av museets konservatorer skal ha NMF-godkjenning. I 2021 fikk Thorunn Lunde autorisasjon som konservator-NMF fra Norges museumsforbund.
- Vest-Agder-museet er lagt inn som enhet i CRISTin, med sju ansatte som registrerte brukere. CRISTin er et norsk datasystem for å registrere publikasjoner og forskningsresultater.
- Medlem i styringsgruppa for nettverk for Arbeiderkultur og arbeidslivshistories forskningsprosjektet om tilknytningsformer i arbeidslivet.
- Veiledning av masterstudent i historie, UiA, militærhistorisk oppgave.
- Representert i Rådet for Forskernettverk Agder og i redaksjonskomiteen for publikasjonene fra Agderseminarene. Årets seminar ble arrangert på KUBEN, Arendal. Tema var «Arbeid, arbeidere og

arbeiderbevegelse i Agder 1500-2021». Fagseksjonens Jan Egil Hansen deltok med innlegget «En komparativ analyse av Arbeidstjenesten og nasjonal arbeidsinnsats under andre verdenskrig.»

NETTVERKSARBEID

Nasjonale nettverk

VAM deltar i formelle og uformelle nettverk på nasjonalt og internasjonalt plan. Museet har en svært bred tematisk og samlingsmessig portefølje. Derfor er det nyttig å delta i en rekke faglige nettverk. Aktiviteten i enkelte av nettverkene har, som året før, vært noe redusert i 2021 som følge av covid-19, og mye samarbeid har foregått på digitale plattformer:

- Nasjonalt nettverk for arbeiderkultur og arbeidslivshistorie
- Nasjonalt nettverk for teknologi og industrihistorie
- Nasjonalt nettverk for tradisjonshåndverk og bygningsvern
- Nasjonalt nettverk for fotografi
- Herregårdsnettverket, nasjonalt nettverk
- Nasjonalt nettverk for fiskerihistorie og kystkultur
- Sjøfartsnettverket
- Nasjonalt nettverk for demokrati og menneskerettigheter
- Nettverk for museumsbaner og jernbanehistorie
- Norsk industriarv (tidligere «Industrianleggenes fellesråd»)
- Museumsnettverk i Virke (direktør, administrasjon og reiseliv) og ulike arbeidstakerorganisasjoners fagnettverk
- Kulturrådets utviklingsprogram for museenes samfunnsrolle (programmidler 2018-2020). Ble avsluttet 2021
- Kulturrådets utviklingsprogram for forskning (programmidler 2021-2023)

Vest-Agder-museet spiller også en aktiv rolle i organisasjonsarbeid på museumsfeltet nasjonalt:

- Norges museumsforbund (NMF): Direktør John Olsen var leder av valgkomiteen til styret for NMF. Judith S. Nilsen, formidlingsleder ved Sjølingstad Uldvarefabrik, er varamedlem til styret i seksjon for formidling. Simon Mawdsley, papirkonservator i fagseksjonen, er varamedlem i seksjon for samlingsforvaltning.
- Formidlingsleder Gunhild Aaby er oppnevnt medlem i faglig utvalg for kulturvern i Kulturrådet 2018-2021.

Regionale nettverk

Vest-Agder-museet deltar i flere nettverk på regionalt og lokalt nivå. Av regionalt nettverksarbeid kan nevnes:

- Førstekonservator Kathrin Pabst er varamedlem av fakultetsstyret i Universitetet i Agder.
- Avdelingsleder Sylvi Sørensen er styremedlem i Visit Lindesnes.
- VAM er representert i Rådet for Forskernettverk Agder
- VAM deltar i museumspedagogisk forum på Agder, kultur- og reiselivsnettverket Visit Sørlandet og de regionale destinasjonsselskapene, Cruisenettverket, Næringsforeningen og Markedsførereforeningen i Kristiansandsregionen, Kvadraturforeningen og samarbeider tett med avdeling for kulturminnevern og kulturturisme i Agder fylkeskommune.

Internasjonale nettverk

Førstekonservator Kathrin Pabst er styreleder for en av ICOM' sine 32 internasjonale komiteer: «The International Committee on Ethical Dilemmas», IC Ethics. I tillegg var Kathrin Pabst med i arbeidsgruppen som var ansvarlig for konkretisering av ICOMs Code of Ethics for museer i Norge (sammen med Norsk ICOM og Norges museumsforbund). Arbeidet ble avsluttet våren 2021 med at det nye regelverket ble vedtatt på årsmøtene for Norsk ICOM og NMF.

Studenter i praksis

Vest-Agder-museet skulle i mars 2021 hatt to bachelorstudenter i treukers praksis ved museet som et ledd i studieemnet "Humanister i praksis" ved Universitetet i Agder. På grunn av pandemien og økt smittetrykk måtte imidlertid praksisen også i år avlyses kort tid før perioden skulle starte. Formålet med ordningen er å gjøre humanistiske studier mer arbeidsrelevante. Museet har i 2021 utvidet samarbeidet med UiA og inngått en treårig avtale (2021-2024) med Fakultet for kunstfag om å være praksissted for studieemnet «Formidlingspraksis», med oppstart vårsemesteret 2022. Avdelingene Kristiansand, Sjølingstad/Mandal, Tingvatn og Flekkefjord er med i programmet.

I tillegg har vi mer uformelt gjennom universitetet rekruttert studenter til frivillig arbeidspraksis knyttet til samlingsforvaltning. Interessen for initiativet var stor, og i første omgang har vi inngått avtale med to studenter for høstsemesteret 2021. Vi er positive til å videreføre ordningen og ser at dette er en fin måte å få bistand i arbeidet med samlingsforvaltning, samtidig som vi gir studenter anledning til å få relevant praksis for videre karriere etter endte studier.

STØTTE OG TJENESTER TIL EKSTERNE AKTØRER OG MUSEER

Museer og andre kulturhistoriske aktører i Vest-Agder-museets eierkommuner, som ikke mottar fylkeskommunal/statlig driftsstøtte, kan søke Vest-Agder-museet om prosjektstøtte. Den årlige rammen er normalt på 200 000 kroner, fordelt på to søknadsrunder.

I årets første runde kom det inn 16 søknader med en totalsum på 427 500 kroner. På grunn av mange gode prosjekter som burde gjennomføres i løpet av sommerhalvåret, valgte vi å overstige tildelingssummen for første runde med 25 000 kroner. I andre runde – med søknadsfrist 1. oktober 2021 – ga vi støtte til alle fire innkomne prosjektsøknader med til sammen 80 000 kroner (mot omsøkt sum 147 000 kroner), slik at utdelte midler i 2021 totalt ble 205 000 kroner.

Tildelinger 1. søknadsrunde, kunngjort på vestagdermuseum.no, april 2021:

Søker	Kommune	Prosjekt	Tildeling
Agder Historielag:	Agder	Bok om barnevandringane på Agder i samarbeid med Paul Sveinall.	10 000 kr
Austad Historielag og SamSørAgder	Lyngdal	Utgivelse av bok om De Sammensluttete Bilruters historie.	15 000 kr
Det Gamle Posthuset, Konsmo	Lyngdal	PC og mobil for gjenstandsregistrering.	8 000 kr
Flekkefjordbanens Venner	Flekkefjord	PC for styring av formidlingsskjermer i jernbanemuseet.	5 000 kr
Flekkerøy Historielag	Kristiansand	Storskjerm på stativ med hjul.	16 000 kr
Hægeland sogelag	Vennesla	Flytting av stavsag til Hægeland Bygdemuseum.	5 000 kr
Knaben Gruvemuseum	Kvinesdal	Ny trespråklig museumsbrosjyre med kulturhistoriske turforslag.	7 000 kr
Kvinesdal kommune	Kvinesdal	Informasjonsmaterieell til Førlands Museum og Bøkkerbua på Feda.	12 000 kr
Lindenes kystkultursenter	Lindenes	Sikringstiltak på tønne-maskiner – fase 2.	12 000 kr
Lyngdal kommune	Lyngdal	Utbedring av lys i utstilling om kystkultur, Klokkegården bygdetun.	15 000 kr
Marnardal museum	Lindenes	Det drypper fra taket på Tingstova.	20 000 kr
		Totalt	125 000 kr

Tildelinger 2. søknadsrunde, kunngjort på vestagdermuseum.no, november 2021:

Søker	Kommune	Prosjekt	Tildeling
Det gamle posthuset	Lyngdal	Sikringstiltak	10 000 kr
Fjotland Bygdemuseum	Kvinesdal	Utstilling om krigsseilere fra Fjotland	25 000 kr
Lista Naturmuseum	Farsund	Fotoutstyr	15 000 kr
Lindenes kystkultursenter	Lindenes	Sikringstiltak på tønne-maskiner	30 000 kr
		Totalt	80 000 kr

VAM yter også råd og faglig bistand og har vært på flere befaringer i 2021, selv om Covid-19-situasjonen har satt noen begrensninger på fysiske besøk. Tjenesten er gratis og er tilgjengelig for museer, lag og foreninger og andre som arbeider med kulturhistorisk materiale og formidling. Etterspørselen har vært økende de siste årene, og i 2021 har museets ansatte innen gjenstandsforvaltning, foto, utstillingsdesign, formidling, restaurering og generelle teknikertjenester drevet veiledning for det frivillige miljøet vest i Agder.

Museet tilbyr i tillegg utlån av utstillings- og annet formidlingsutstyr og utskriftstjenester til reduserte priser til andre museer og samarbeidspartnere. Etterspørselen i utstyrsbanken har, trolig på grunn av pandemien, ikke vært stor i året som gikk, og banken har ikke blitt utvidet med flere utlånsartikler. På grunn av koronasituasjonen har vi heller ikke gjennomført kurs i 2021.

Det er i løpet av året igangsatt en prosess med Aust-Agder museum og arkiv om samkjøring av fellestjenester og prosjektmidler.